కర్తవ్యం

కొడుకు వేరే కాపరం పెట్టే ప్రయత్నంలో వున్నాడనీ, అప్పుడే కొంపకూడా ఏర్పాటు చేసుకున్నాడనీ, ఓ బంధువుద్వారా విన్న ప్రకాశం విస్తుపోయాడు. నటరాజులో ఎందుకీమార్పువచ్చిందో, అతని ఊహకి అందలేదు. వాడిపట్ల తను యే విషయంలోనైనా కటువుగా ప్రవర్తించాడా? అల్లాంటిదేమీ లేదే! మరెందుకీ అకస్మాత్తు పరిణామం?

ఆలోచనలతో ప్రకాశం తలదిమ్మెత్తి పోయింది. ఈ యాభై అయిదు సంవత్సరాల జీవితంలోనూ అత నెప్పుడూ యిటువంటి సంకట సంఘటనకి గురికావడంలేదు. మరో నాలుగు నెలల్లో రిటైరవుతున్న అతని జీవితంలో యిప్పుడే యీ సమస్య యెదురవ్వడం నిజంగా శోచనీయమైన విషయమే. హృదయమున్న మానవు డెవ్వడూ సానుభూతి చూపించకండా వుండ లేదు.

ఆలోచించినకొద్దీ ప్రకాశంకి ఒకపక్క బాధ, మరోవేపు కోపం వుద్భవిస్తున్నాయి. కాని, ప్రస్తుతంలో తన అసహాయస్థితి గుర్తుకు తెచ్చుకుని కోపాన్ని దిగమింగుకున్నాడు. లేని సహనాన్ని బలవంతంగా తెచ్చుకున్నాడు. బాధను గుండెల్లో దాచుకున్నాడు.

వాలుకుర్చీలో కూచున్నాడు ప్రకాశం. అతని మెదడు ఆలోచనలతో చిందరవందర రయ్యింది. రైళ్లు ఢీకున్నంత సంక్షోభం చెలరేగింది. కొడుకు తనంటే యెంతో గౌరవంతో వుండేవాడు. ఇప్పటికీ వుంటున్నాడు. మరి యిప్పుడిలా వేరే కాపరం పెట్టడం యెందుకొచ్చింది? పెళ్ళయ్యాక వచ్చిన మార్పా యిది? వనజ అల్లాంటి విప్లవం తీసుకొచ్చే మనిషిలా అగుపించడంలేదే! ఏమో... కొందరు మౌనంగా, అమాయకంగా వుండే, తమ మనోరథం నెఱవేర్చుకుంటుంటారు. వనజ కూడా ఈ కోవకి చెందిన వ్యక్తేమో?

నటరాజు కళ్ళెదుట అగుపించాడు, ప్రకాశంకి. అతడు టిప్‌టాప్‌గా తయారై, వీధిలోకి బైలుదేరినట్టున్నాడు. తెల్లని పేంటుతో మల్లెపువ్వులాంటి షర్టు 'టక్' చేశాడు. ఇస్త్రీ మడత ఒక్కటీ నలగలేదు. కాళ్ళకి పాతికరూపాయల బూటు వుంది. వేరే కాపరం పెడితే, యీ హంగులన్నీ వుంటాయా? అనుకున్నాడు ప్రకాశం. అయినా, యివన్నీ తనకి అప్రస్తుతమని మళ్ళీ సర్దుకున్నాడు.

"ఒరేయ్ రాజూ?" గంభీరంగా పిల్చాడు ప్రకాశం.

నటరాజు ఠక్కున ఆగిపోయి "ఏం నాన్నా!" అంటూ దగ్గరగా వచ్చాడు.

"కూచో అలా" ముక్తసరిగా ఆజ్ఞ యిచ్చాడు.

బట్టలు నలిగిపోతాయన్న బాధపట్టుకుంది నటరాజుకి.

"చెప్పండి నాన్నా! నిల్చుంటాను" అన్నాడు.

"నువ్వు వేరేకాపరం పెడుతున్నావటగా ?" సూటిగా కొడుకు మొహంలోకి చూస్తూ అన్నాడు. ఆమాటల్లో కాస్తంత సౌమ్యత వున్నా, చూపుల్లో కరకుదనం కొట్టొచ్చినట్టు కన్పించింది నటరాజుకి.

నటరాజు నిర్విణ్ణుడైపోయాడు. ఏం చెప్పాలో క్షణం వరకూ తట్టిందికాదు. ఆ మౌనం ప్రకాశంని మరింత రెచ్చగొట్టింది.

"శిలాప్రతిమలా మౌనం వహించావేమిటి? చెప్పు. నిజమేనా? వున్న విషయం చెప్పడానికి భయమెందుకు?

"ఔనన్నాన్నా! వనజకి ఇక్కడుంటం యిష్టం లేదట." తడబడుతూ అన్నాడు.

తను అనుకున్నదంతా జరిగినందుకు ప్రకాశం మరింతగా రెచ్చిపోయాడు.

"ఆమాట చెప్పడానికి నీకు సిగ్గు పుట్టలేదురా? పెళ్ళాం యెలా చెబితే అలా చేస్తావన్నమాట? మరి నీ వ్యక్తిత్వం యేమయ్యింది? భర్తగా నీ ఆధిక్యత యెక్కడికి పోయింది? భార్య చేతిలో కీలుబొమ్మగా బ్రతకడంకంటె హీనం మరోటి వుందా? ఈ వేళ వేరేకాపరం పెట్టమంది. ముందూ, వెనుకా యోచించకండా అందుకు సిద్ధమౌతున్నావు. రేపు నన్ను నడిరోడ్డుమీద తన్నమంటుంది. అప్పుడూ అలానే చేస్తావు." వుద్రేకంతో చెప్పుకుపోతున్నాడు ప్రకాశం.

"నాన్నా" అన్నాడు చప్పున వణికే కంఠంతో.

"ఏంవిట్రా? నేనేం తప్పు మాటన్నానా? భార్య మాటలే వేదవాక్యాలుగా పట్టించుకునే పరిస్థితి, యేనాడైతే యేర్పడిందో మరిక విచక్షణజ్ఞానం యెక్కడుంటుంది? సరే... నిన్ను బలవంతపర్చి ఆపడం నాకిష్టంలేదు. నీ ప్రయత్నమే సాగనీయ్. మీ ఆవిడ మనోరథమే తీర్చు... వెళ్లిక..."

"అదికాదు నాన్నా!" ఏమీ తోచని అయోమయ స్థితిలో, తండ్రికి నచ్చజెప్పాలని ప్రయత్నించాడు నటరాజు.

"నాకు యింకేమీ సంజాయిషీ చెప్ప నవసరంలేదు. నువ్విక వెళ్ళు..." అన్నాడు విసుగూ, కోపంతో.

ఆ ఉద్రిక్త వాతావరణంలో తండ్రికి నచ్చజెప్పడం, ఓ మార్గానికి తీసుకురావడం, అసాధ్య మనుకుని, మెల్లగా అడుగులు వేసుకుని బైటికి నడిచాడు నటరాజు.

ప్రకాశం గుండెల్లో రేగిన మంటలు ప్రజ్వలించాయి. ఇప్పుడేం చెయ్యడమా అని ఆలోచించాడు. వనజను నిలదీసి అడిగితే! వెళ్ళబోతున్నవాళ్ళు ఎలాగా వెళ్లిపోతారు. తన అక్కసు తీరినట్టు గుణపాఠం చెబితే? ఔను. చెప్పాలి అనుకున్నాడు.

"ఏంవమ్మా వనజా!" యింట్లోపలికి కేక వేశాడు. మెల్లిగానే కేకవేశానని అతననుకున్నాడు గాని, కర్కశంగానే వుందా గొంతు.

వనజ ఆతృతగా వచ్చింది. "ఏం మాంవగారూ?" అంది సవినయంగా.

"ఇలా కూర్చో!" అన్నాడు గంభీరంగా.

వనజ మొహం వివర్ణ మయ్యింది. తన నెప్పుడూ పిల్చి మాట్లాడని మాఁవగారు, యేఁవిటి పస్తావించ దల్చుకున్నారో, ఆమెకి అర్థంకాలేదు. ప్రక్కనే వున్న స్టూలుమీద కూచుంది.

ప్రకాశం లేని శాంతినీ, సహనాన్నీ పుంజుకున్నాడు.

"ఈ ఇంట్లో నీకుజరుగుతున్న అన్యాయం యేఁవిటమ్మా?" అదీ అతని మొదటిప్రశ్న. చాలా సౌమ్యంగానే అడిగాడు.

"అన్యాయమా!" విస్తుపోయింది వనజ. కాదూ మరి— తలాతోకా లేకండా ఆవిధంగా ప్రశ్నిస్తే, యెవరికైనా ఆశ్చర్యమే కలుగుతుంది.

"ఔనమ్మా! ఈ యింట్లో, నిన్నెవరైనా రాచి రంపాన పెడుతున్నారా! కొడుతున్నారా! అనరాని మాటలంటున్నారా?"

"మీరు యేఁవిటంటున్నారో, నాకు అర్థం కాలేదు." బిత్తరబోయింది వనజ.

"అర్థం కాలేదూ! అర్థంకాకుండా వేరేకాపరం పెట్టమని పురమాయించావెలా?" కాస్త కటువుగానే అన్నాడు ప్రకాశం.

ఇంటి మైకప్పు దభీమని తలమీద పడినట్టయ్యింది వనజకి. కళ్ళు బైర్లుకమ్మాయి. కాళ్ళు కాస్తంత వణికాయి. కొడుకూ,

తండ్రీ యేం ఘర్షణపడినా పడతారనుకుంది గాని, తననే యిలా నిలదీసి అడుగుతారని యెప్పుడూ ఆమె వూహించలేదు.

"నేను వేరే కాపరం పెట్టమన్నానా?" అంది తన కేమీ తెలీదన్నట్టు.

"ఎందుకమ్మా అలా తప్పించుకుందుకు ప్రయత్నిస్తావు? ఆడవాళ్ళ మన స్తత్వం నాకు తెలీందేమీ కాదు. భర్తల్ని పురమాయిస్తారు, తీరా పరిస్థితులు యెదురు తిరిగితే ఆ అభాండాన్ని భర్తలమీదే రుద్దేస్తారు. ఇది అనాదిగావస్తున్న ఆచారమేగా! యిప్పుడే క్షణంక్రితం వాణ్ణి అడిగాను. ఇక్కడవుండటం యిష్టంలేదని నువ్వే అన్నావుటగా?"

"నే నన్నానా?" తప్పుకునే ప్రయత్నం యింకా మానలేదామె.

"అయ్యుండాలి. పెళ్ళి కానంత వరకూ అనని వాడు, యీ రోజు ఆ తలంపుతో వున్నాడంటే, వాడంతట వాడికే, యీ బుద్ధిపుట్టిందని, యెంతటి తెలివిహీనుడైనా నమ్ముతాడా!"

"అయితే, నేనే పురమాయించా నంటారు మీరు?" కోపంగా అంది.

"కోపం వద్దమ్మా! మీ మార్గానికి యెవరూ అడ్డురారు. కాని, మా బాధ మీకు తెలీదు. కని, పెంచి, పెద్దవాణ్ణిచేసి, ఉద్యోగం చేయించి, ఒక యింటివాణ్ణి చేశాం. వాణ్ణింతభివృద్ధిలోకి తీసుకురావడానికి మేమెన్ని అవస్థలుపడ్డామో లోకానికి

తెలుసు. ఎందుకు అవస్థలుపడ్డాం? కొడుకులు ప్రయోజకులైతే తలిదండ్రులకు ఆనందం యెందుకుంటుంది? వార్ధక్యంలో తమని ఆదుకుంటాడని... అంతేకదా! పుత్రసంతానం కావాలని ప్రతివాళ్లూ యెందుకు వువ్విళ్ళూరుతూ, ఆరాట పడుతూ, వేయి దేవుళ్లకు మొక్కుతారు? పున్నామ నరకం నుండి తప్పిస్తాడనా? వంశాన్ని వుద్ధరిస్తాడనా? నిజానికి యివేమీ కారణాలు కావని నా వుద్దేశం. కేవలం తమని వృద్ధాప్యంలో ఆదుకుంటాడని. ఆ ఆశలే మాకూ వున్నాయమ్మా! మీ రిప్పుడు వేరే కాపరం పెడితే, యింక మాగతి యేంకావాలి? మేం యెవరి నీడను బ్రతుకుతాం? అంటే నా వుద్దేశం బ్రతకలేమని కాదు. ఆనందంగా బ్రతకలేం. గంపెడు దుఃఖాన్ని గుండెల్లో యిముడ్చుకుని బ్రతుకుతాం. మాకు యే కష్టమొచ్చినా ఆదుకునే వాళ్లు ఎవరు? అదీ ఒక బ్రతుకేనా? ఈనాడు నువ్వు యీ యింట్లో అడుగుపెట్టి, మా అనుబంధాన్ని త్రెంచి, మా ఆశలన్నీ ఆకాశహర్మ్యాలు చేయడం బావుండదేమో, ఒక్కసారి ఆలోచించు." వుపన్యాసమిచ్చే ధోరణిలో అన్నాడు ప్రకాశం.

అంతవరకూ సహనంతో వుండి, తనపై వాదురాకుండా తప్పించుకోవాలని ప్రయత్నించిన వనజకి కాస్తంత కోపం, పౌరుషం వచ్చాయి.

"మీ స్వార్థంకోసం ఆయన్ని వృద్ధిలోకి తెచ్చాననడం యేమీ భావ్యంగా లేదు. పిల్లల్ని పోషించడం, అభివృద్ధిలోకి తీసుకురావడం మీ విధి. మీరా కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించారు." అంది.

"నీ మనస్తత్వం యిప్పుడర్థమయ్యింది. నువ్వన్నట్టు అది నా కర్తవ్యమే! మనపూర్వులు కొన్ని నియమాలు పాటించారు. అవే మనమూ పాటించుతున్నాం. తలిదండ్రుల్ని ఆదుకోవల్సిన బాధ్యత కొడుకులపై వుందన్న విషయంకూడా అందులో ఒకటి."

"అది స్వకల్పితం. అల్లాంటి దెక్కడా లేదు."

ప్రకాశంకి వళ్లు మండిపోయింది. కోడలిపై కోపం కట్ట తెగి ప్రవహించింది.

"తెలివిగా మాట్లాడుతున్నావని అనుకోకు. ఆ మాట కొస్తే అన్నీ స్వకల్పితాలే! ఎవరి వరకూ వస్తే, వారి కా బాధ తెలుస్తుంది. కాలక్రమాన మరో వనిత వలలోపడి, నీకు వాడు దూరంగా పోతే, అప్పుడు నువ్వేమంటావు? ఎంతగా బాధ పడతావు? నీ హక్కులకోసం, యెంతగా పెనుగులాడతావు? వాణ్ణి నీదరికి రప్పించుకుందుకు యెన్ని ప్రయత్నాలు చేస్తావు? ఎంత మంది పెద్దల్ని ఆశ్రయిస్తావు? నీ అవస్థచూసి మేం సంతోషిస్తామా? లేదు. మా విధిని మేం నిర్వర్తిస్తాం. వాడినే నాలుగు చీవాట్లు పెట్టి, ఓ మార్గానికి తెస్తాం. అంతేగాని, మా కెందుకని మౌనంగా వూరుకోం. ఇల్లాంటివన్నీ కొన్ని నియమాలు మన పూర్వులు నిర్ణయించారమ్మా. అవి మనం పాటించాల్సిందే!" అన్నాడు మళ్ళీ ప్రకాశం.

వనజ మాట్లాడలేక పోయింది. తను వేరే కాపరం పెడితే, మావగారు చెప్పినట్టే ఆయన మరో వనిత వలలోపడి

తనను దూరం చేస్తే తన గతేమౌతుంది? అప్పుడు తనని ఆదుకునే వాళ్లెవరు? ఈ అత్తా, మామగారూ ఆదుకుంటారా? లేక ప్రతీకారవాంఛతో కొడుకునే పరోక్షంగా ప్రోత్సహిస్తారా? ఏమో, అప్పటికి యెవరి మనసులు ఎలా వుంటాయో? అంతా జరుగుతున్నట్టే ఆలోచించింది వనజ. ఆమెవొళ్ళంతా స్వేదంతో నిండిపోయింది. అశాశ్వితములైన స్వేచ్ఛ, సరదాల నాశించి వేరేకాపరం కోసం ప్రోత్సహించడం, తన తెలివితక్కువతనమే ననుకుంది.

"వెళ్లమ్మాయిక. నీ మనస్తత్వం తెలుసుకుందుకే యిలా అడిగాను. మరి నువ్వేమీ అనుకోకు. మీరు యథేచ్ఛగా వేరేకాపరం పెట్టొచ్చు. నాకేం అభ్యంతరంలేదు. మా ఆశీస్సులు మీకెప్పుడూవుంటాయి." అన్నాడు బొంగురుగొంతుతో.

వనజకి నోట మాటరాలేదు. ఆమె కళ్ళనీళ్లపర్యంతమయింది. చరచరా లోపలికి పోయింది.

* * *

రెండు రోజులు గడిచాయి. ప్రకాశంకి తెలిసింది కొడుకు ఏర్పాటు చేసుకున్న యింట్లో యెవరో అద్దెకిదిగినట్టు.

వనజలో మార్పు వచ్చినందుకు లోలోన సంతోషంతో నవ్వుకున్నాడు ప్రకాశం.